

PROMINENTE BUSSUMER BOUWDE VILLA NICOT, ESLAAN 3

Jan Stap en de tabak

In 1881 vestigde Jan Stap zich in Bussum in villa Majoka aan de Nassaulaan in Bussum. Hij was rijk geworden met de tabaksplantage op Oost-Java die hij in 1861 met zijn vader Willem Stap op Oost-Java had gevestigd.

Al in 1840 ging de snuiftabak van Willem Stap, de *Rapé à la Stap*, van neus naar neus. Voor zijn fabriekje in Amsterdam zocht Willem destijds tabak en hij zeilde daarom op 4 november 1845 met fregat *Het Schoon Verbond* naar West-Java, waar hij op 6 februari 1846 arriveerde. Hij reisde door naar Oost-Java en ontdekte daar een geurige tabak. In Amsterdam zorgde Aaltje Stap – Korthals in het winkel-woonhuis aan de Hartenstraat voor hun zoontjes Herman en Jan. In december 1849 gaf de toen viereenveertige Aaltje het leven aan nog een zoon: Hendrik.

Na terugkomst zette Willem zijn “Affaire in Tabak” voort. Als tabaksexpert schreef hij een *Hand-*

■ bark Catharina (als voorbeeld van een bark).

■ Jan Stap omstreeks 1910.

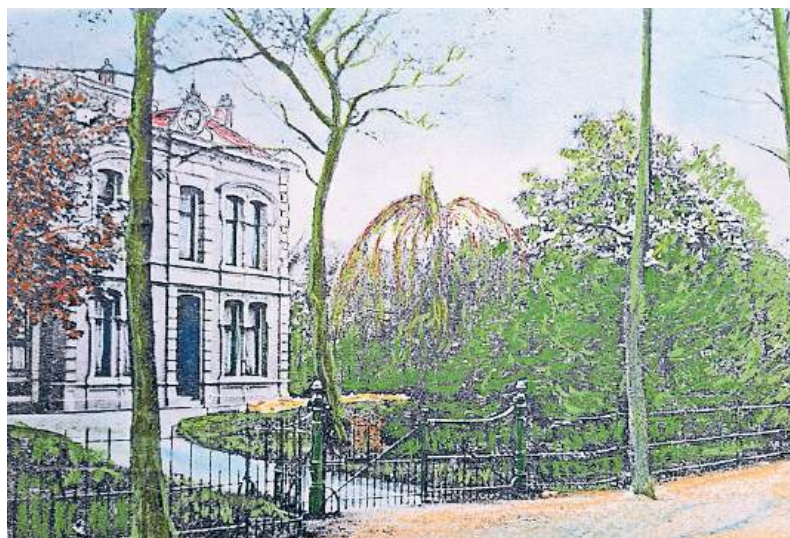
Baay & Stap zo'n 500 pakken tabak, duizenden kilo's bindrotting, honderden buffelhuiden en kisten met kostbare Gom Benzoe en Gom Damar. De commissiehandel van Baay & Stap liep via makelaar G. de Vries, die ook in Bussum woonde, villa Flora Lindenlaan 7.

Villa Nicot

De villa Majoka lag in 1881 nog rustig aan de Nassaulaan, maar deze ontwikkelde zich tot winkelstraat. Stap kocht daarom in 1882 van Willem van Vliet een grote kavel aan de Esiaan, waarop hij een villa liet bouwen. In 1884 verkocht hij villa Marjoka aan Dirk Liekeles Oebles, die er een toonpand voor wooninrichting van maakte. Het gezin Stap verhuisde naar de villa aan Esiaan 3, die Jan villa Nicot noemde naar Jean Nicot, Frans ambassadeur die in 1560 tabak schonk aan koningin Catharina de Medici als middel tegen hoofdpijn. Geen aspirine maar nicotine! Ook Jan Stap geloofde heilig in dit “geneeskrachtige wondermiddel”. Stap overleed op 3 juni 1920, 78 jaar oud. Geertruida volgde hem op 25 januari 1929, eveneens 78 jaar oud.

Bronnen: Diverse berichten uit Nederlandse en Javaanse kranten tussen 1850 en 1900; persoonsgegevens van genealogische sites en trouw- en overlijdensberichten.

Gerard Hoogendijk

■ Villa Nicot, foto bewerkt en ingekleurd door Gerard Hoogendijk.

■ Naast de boekhandel van Fels poseert Dirk Liekeles Oebles voor zijn zaak in de voormalige villa Majoka, Nassaulaan 23.

■ De kegelclub omstreeks 1890; Jan Stap (met snor) staand derde van rechts.

leiding voor de Tabakskultuur. In 1860 reageerde hij in het “Nieuw Amsterdamsch handels- en effectenblad” uitvoerig op dr. Mahne, die had geschreven dat tabak ongezond is. Stap wees op een Frans rapport dat beweerde dat tabak beschermt tegen ‘cholera morbus’ en bovendien scheurbuik voorkomt. Stap wees ook op het genot dat tabak eenieder verschafte en de werkgelegenheid die het duizenden bood.

Tabaksplantage Kidol

In december 1861 bezocht Willem Stap met zijn inmiddels twintigjarige zoon Jan opnieuw Oost-Java en startte met hem de tabaksplantage Kidol, bij de vulkanen Kawi en Kelud. Op 1 augustus 1863 voer Willem terug met de bark Oceaan. Vader Willem overleed in Lienden in 1866, 65 jaar oud. Begin december 1865 kwam ook Jans jongere broer Herman naar Kidol en in 1870 volgde broer Hendrik. Jan Stap trouwde op 5 maart 1872 te Probolinggo met Geertruida Volmerinck, geboren in 1850 te Rembang. Ze schonk op 9 februari 1874 het leven aan Aaltje en op 6 maart 1875 aan Willem te Loemadjang. Jan Stap wilde met zijn jonge gezin terug naar Amsterdam en droeg daarom op 1 januari 1876 de “generale procuratie” over aan Herman. In 1880 heerst er een crisis op Java. De prijs van tabak (en daarmee de waarde van Kidol) kelderde van 50.000 gulden in 1877 naar 6000 gulden in 1880. Maar Stap overleefde de malaise. In 1884 was Herman Stap de administrateur en eigenaar van de tabaksonderneming Soember – Wader in Blitar, waarde 75.000 gulden!

Jan Stap in Bussum

In Amsterdam woonde gezin Stap even op de Plantage Parklaan 1. Na de geboorte van Geertruida op

22 november 1878 verhuisde Jan Stap op 5 juli 1879 naar Bussum en woonde vanaf 1881 in villa Majoka. Hij voelde zich al snel thuis in Bussum. In april 1881 spande hij zich in voor de oprichting van een Fröbelschool. Bij gebrek aan een schoolgebouw bood hij zijn tuinhuis aan, waarin op 1 mei 1881 de kleuterschool van start ging. Vanaf januari 1882 was Jan politiek actief als secretaris en penningmeester van de Kiesvereniging Eendracht. In mei 1884 organiseerde hij met anderen de Bussumse Zomer – Concerten, Zeven Concerten à f 7 voor toegang met twee Dames. Aanmelden bij penningmeester Jan Stap.

Stap & Baay

December 1884 startten Jan Stap en Pieter Baay Hzn. een Vennootschap voor Binnen- en Buitenlandse Commissiehandel, kantoor Nieuwe-Zijds Voorburgwal 214 te Amsterdam. Daar ontvingen zij de opdrachten tot koop en verkoop op de veiling in De Brakke Grond of Frascati. De eerste commissiehandel was op 5 januari 1885: 472 pakken Koelon tabak uit Loemadjang! Elke maand verhandelde